

Panu:

Kellot soivat...

Sydäntalvi on raskas vanhojen sydänten kestää.

Vuoden viimeisinä päivinä katselin kuvaa, jossa monille vanhan polven oululaisille tuttu Anna Forsberg esittelee hänelle rakkaita Oulun kuviaan. Mielessä oli muuan aihe "Fattihuusista", tuosta vanhasta Oulun koulusta, jonka nimi — kansanomaisesti "Vattihuusi" — sitkeästi piti pintansa aikojen ja nimien vaihteluissa. Tehän tiedätte, nuoremmatkin, että on puhe Kajaanintullin kansakoulun vanhasta puolesta, jossa niin moni oululaispolvi ehti saada kasvatuksensa, peruskasvatuksensa vähintään. Sen koulun kasvatteja oli myös Anna Forsberg.

Nyt on Anna Forsberg poissa joukostamme, kellot ovat soineet... Hän lähti vuoden viimeisillä hetkillä. Uskon mielelläni, että hän oli perillä, kun ensimmäinen päivä valkeni. Puhelinyhteys on nyt poikki, eikä lämpimienkään tullen kävellä katsomaan, mitä tuo tai tämä vanha portti, piha tai talo tietää kertoa. Anna Forsbergin välityksellä puhui meille vanha Oulu sitä kieltä, jota vain harvojen välityksellä enää kuulee. Forsbergin täti, salittaneen sanoa näin, koska ajatuksissani jo kauan käytiin tätä tuttavallista puhuttelua, keräsi ja talletti vanhaa Ouluansa kaiken ikänsä. Kakaravaaralaiskodistaan, joka sijaitsi nykyisen Inkalain talon paikalla ja oli

aikanaan vuosikymmenet Vaaran kaikkein tunnetuimpia taloja, Anna Katariina Margareta Forsberg sai perinnöksi erinomaiset tiedot vanhojen elämästä ja olemisista tässä tervansoutajien, tervakauppiaiden, merimiesten ja käsityöläisten kaupungissa. Tietojaan hän kartutti kaiken ikänsä eikä ollut koskaan saita jakamaan tiedoistaan toisille. Hän keräsi aivan erinomaisen ja kadehdittavan mielenkiintoisen kokoelman Oulun kuvia, joukossa monia harvinaisuuksia sadan vuoden takaa, 1860-luvulta, jolloin peloittavan näköiset suuret kamerat ensimmäisen kerran ikuistivat oululaisia ja oululaismaisemia myöhempien polvien iloita ja ihmetellä. Myös itse valokuvasi hän pienen ikänsä. Kaikeksi onneksi hän kaiken aikaa myös kirjoitti. Sitä ei ehkä monikaan tiedä, vaikka hänen kirjoituksiaan aina silloin tällöin näkyikin lehden palstoilla.

Useimmista lukijoista tuntuu jo vuosisadanvaihte kaukaiselta ajalta. 1900 vuoden Oulun merkittävin tapahtuma oli varmaan piispanistuimen perustaminen tähän Pohjolan valkeaan kaupunkiin. Se sijoitettiin, jatkaakseni kuvakieltä, samaan taloon, missä se nytkin sijaitsee, uusrenessanssin voittokulusta kertovaan taloon Rantakatu 1 — Ojakatu 2, joka jo 1880-luvulla oli kohonnut tulen tuhoamien vanhojen muurien varaan. Anna Forsberg oli silloin rippikouluikäinen neitonon, ja hänestä tuli tuomiokapitulin puhtaaksikirjoittaja. Samaa tuomiokapitulia hän sekä siinä että välillä Santaholman vanhassa kivitalossa palveli kunniakkaaseen eläkeikänsä saakka. Piispat tulivat ja menivät. Anna Forsberg vanheni kauniisti, ja hänen elävät, aina kirkkaat silmänsä hymyilivät. Katse seurasi terävänä ja tarkkana maailman muuttumis-

Neiti Anna Forsberg ja tunnettu bibliofiili, maisteri N. P. Virtanen ensiksimainitun vanhassa oululaiskodissa Oulun Kerholassa. Huom. pöytäliina ja kahvikupit!

Anna Forsberg ja vanhat Oulun kuvat.

ta. Lapsuudenkoti Vaaralla oli juuri Forsbergin neidin tutta-jo jäänyt kauas, vaihtanut omisvuuteen. Siitä alkoi Virtasen tajaan, hävinnyt, mutta sydämessä se ja pieneläjien Vaara säilyi aina. Hänen omasta kodistaan ian toistaiseksi ainoa elämäker-tutustuin, ja sitten pienoiskoossa Vesperissä tuli merkillinen koti-museo ja samalla aito-oulu-lainen koti.

Monia oululaisia "uteliaita" Anna Forsberg ehti opastaa jäljille, mutta myös monia käypäläisiä. Muistuu vain mieleen Teuvo Pakkalan jäljille johdattu N. P. Virtanen, kirjallisuudentutkija, joka nuorena maisterina tuli Oulun ja neiti Forsbergin tuttavuuteen, onnekseen jensa luo.